

ΔΙΑΔΟΧΗ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ*

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΠΕΡΧΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΡΙΚΑ

Σύμφωνα με τὸν ἰδρυτικὸ κανονισμὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ὁ κατ' ἔτος ἀποχωρῶν τῆς Προεδρίας της, προκειμένου νὰ παραδώσει τὴ σκυτάλη στὸ διάδοχό του, προβαίνει κατὰ τὴν πανηγυρικὴ συνεδρία τῆς ἐγκατάστασης τοῦ νέου Προέδρου σὲ ἀπολογισμὸ τῶν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος γενομένων στὸ Ἴδρυμα, μὲ ἀναφορὰ του στὰ ὅσα εἶχε θέσει ὡς στόχους ὅταν πρὸ ἔτους ἀνέλαβε τὴν προεδρία. Καὶ τοῦτο, γιὰ πρόκληση ἐλεγμένης ἐμπειρίας, ὠφέλιμης γιὰ καρποφόρα συνέχιση τοῦ ἔργου τοῦ Ἰδρύματος.

Τὴν καλὴ αὐτὴ παράδοση θὰ σεβασθῶ στὸ ἀκέραιο, ἀφοῦ ἐπισημάνω ὅτι στὴν προσπάθειά μου ν' ἀνταποκριθῶ κατὰ δύναμη στὸ λεπτό, δύσκολο καὶ πολύπλευρο ἔργο τοῦ προκαθήμενου, ὅπως καθορίζεται ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ, πνευματικὴ, καλλιτεχνικὴ, ἠθικοκοινωνικὴ καὶ ἐθνικὴ ἀποστολὴ τοῦ Ἰδρύματος, εἶχα τὴν τύχη νὰ βηματοδοτοῦμαι καὶ ἐνισχύομαι ἀπὸ:

Τὸν ἐμπνευσμένο, καλοπροαίρετο, χαλκέντερο, ἀρχιτέκτονα, ἀντιπρόεδρο κ. Σόλωνα Κυδωνιάτη.

Τὸν φωτισμένο, ἀγρυπνο Γενικὸ Γραμματέα, φύλακα κέρβερο τοῦ ὑψηλοῦ πνεύματός της καὶ ἐραστὴ της μουσουργοῦ κ. Μενέλαο Παλλάντιο.

Τὸν μέντορα βετεράνο της, Γραμματέα ἐπὶ τῶν Δημοσιευμάτων, κ. Ἰωάννη Ξανθάκη.

Τὸ σύνολο τῶν ἐκπροσώπων τῶν τάξεων καὶ συναδέλφων, χωρὶς ἐξαίρεση, πι-

---

* Συνεδρία τῆς 12ης Ἰανουαρίου 1989.

στῶν φυλάκων τοῦ στοχασμοῦ πού προσήκει στήν Ἀκαδημία ὡς διάδοχο τῆς Πλατωνικῆς :

Τὸν Ἔφορο τοῦ Ἰδρύματος, ἐγκρατέστατο στὰ νομικά, διοικητικά, οικονομικά καὶ ἄλλα προβλήματα του καὶ ἐμφορούμενο ἀπὸ ἄκαμπτο πνεῦμα δικαιοσύνης καὶ ἀμεροληψίας, μὲ λιτότητα, κ. Εὐάγγελο Γιόκαρη.

Τοὺς διοικητικούς ὑπαλλήλους τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἰδρύματος, ὅλων τῶν βαθμίδων, οἱ ὁποῖοι σεμνύνονται προσφέροντες μὲ ψυχὴ τὶς ὑπηρεσίες τους στὸ Ἰδρυμα — ἴνδαλμα τῆς χώρας μας.

Καὶ ἀκόμα τοὺς ἐπιστήμονες - ἐρευνητὲς τῶν Κέντρων μας, βασικῶς ὑπεύθυνους τοῦ οὐσιαστικοῦ ἔργου τῆς Ἀκαδημίας.

Ὅλους τοὺς ὑπομνησθέντες θερμοτάτα εὐχαριστῶ γιὰ τὴν ἀγαστὴ συνεργασία, τὴν ὁποία μοῦ ἐπεφύλαξαν.

Καὶ τώρα στὸν ἀπολογισμό καὶ σὲ κάποιες ἀπόψεις γιὰ τὰ ἐφεξῆς πρακτέα.

Ὡς πρῶτο κατ' ἐξοχὴ κανστικὸ γιὰ τὴν Ἀκαδημία πρὸ ἔτους πρόβλημα ἦταν τὸ οικονομικό. Ἀποτελοῦσε μία χρόνια ἀρρώστια της, ἡ ὁποία ἔνεκα εἰδικῶν συνθηκῶν διατελοῦσε ὑπὸ ἀπειλητικῆ παρόξυνση, μὲ πολλαπλὲς δυσάρεστες ἐπιπτώσεις.

Χάρη σ' ἄλλεπάλληλες ἐπαφές μὲ τὸ ἀρμόδιο Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ μὲ ἀνώτερα καὶ ἀνώτατα κυβερνητικὰ κλιμάκια, κατὰ τὶς ὁποῖες καταλυτικὰ βοήθησαν ἡ κατανόηση, οἱ ὑποδείξεις καὶ ἡ ἐν γένει συμπαράσταση τοῦ τότε ὑπουργοῦ Παιδείας κ. Τρίτση, τὸ αἶτημα τῆς Ἀκαδημίας, πού εἶχε ὑποβληθεῖ στήν πολιτεία πρὸ τῆς λήξεως τῆς θητείας του ἀπὸ τὸν προκάτοχό μου συνάδελφο κ. Κ. Μπόνη, εὔρε ἀΐσια πάγια λύση πρὸς μεγάλη ἱκανοποίηση τοῦ Ἰδρύματός μας.

Ὡστόσο ἀπ' ἀρχῆς εἶχε τονισθεῖ ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἀδρὲς ὑπῆρχαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν κι ἄλλες τεράστιες τρέχουσες οικονομικὲς ἀνάγκες, χωρὶς κάλυψη τῶν ὁποίων δὲν θὰ καταστεῖ ἐφικτὸ τὸ κολοσσιαῖο ἔργο τῆς Ἀκαδημίας, ὡς ἔχει τοῦτο διαμορφωθεῖ λόγῳ τῆς πρόσφατης ἐπαναστατικῆς ἀνεξίξεως τῶν ἐπιστημῶν. Καὶ ὅτι ὡς μοναδικὴ οικονομικὴ δυνατοτήτά της ἐν προκειμένῳ παραμένει ἡ ἀξιοποίηση τῆς ἀξιολογώτατης ἀκίνητης περιουσίας της (ἀκίνητα, χρεώγραφα κτλ.) διὰ καταλλήλου νομοθετικῆς ρυθμίσεως. Ὅλοι μας γνωρίζομε σὲ πόσες δυσκολίες σκοντάφτει ἡ μοναδικὴ αὐτὴ διέξοδος. Πρέπει ὥστόσο μὲ συστηματικὴ συνεργασία Ἀκαδημίας καὶ Πολιτείας νὰ διευκολυνθεῖ ἡ ἀξιοποίηση αὐτῆ. Καὶ διακαῶς εὔχομαι ὅπως κατὰ τὴν σήμερα ἀρχόμενη προεδρία ὑπάρξει ἡ εὐόδωση. Ὡς εὐχάριστο ἐξ ἄλλου δεδομένο ἀναφέρεται ὅτι προσφάτως ἔγιναν ἐπιτυχῶς τὰ πρῶτα βήματα μὲ ἐκποίηση περιουσιακῶν τιμῶν στοιχείων τοῦ Ἰδρύματος, πού δὲν ἀπέφεραν εἰσόδημα μέχρι τώρα.

Ὡς δεῦτερο σημαντικώτατο καὶ ἐξαιρετικῆς προτεραιότητος θέμα εἶχε τοποθετηθεῖ τὸ στεγαστικὸ, στὸ ὁποῖο περιλαμβάνοντο: πρῶτον ἡ ἐπιδιόρθωση τῆς

στέγης τοῦ περικαλλοῦς κεντρικοῦ κτιρίου τῆς Ἀκαδημίας· δεύτερον, ἡ στέγαση τῆς πλουσιότατης βιβλιοθήκης της καὶ τρίτον, καὶ δυσκολότερο, ἡ ἀπόκτηση εἰδικοῦ κτιρίου πρὸς στέγαση ὄλων μαζὶ τῶν ἐδῶ κι ἐκεῖ διασπαρμένων ἐρευνητικῶν της Κέντρων μὲ ἐνδεχόμενη σ' αὐτὸ στέγαση καὶ τῆς βιβλιοθήκης της.

Τὸ πρῶτο ἀπ' αὐτὰ τὰ προβλήματα ἐλύθη μὲ πλήρη ἐπιτυχία, χάρις στὴ στοργικὴ βοήθεια τοῦ κ. Τρίτση καὶ τὶς συστηματικὰς φροντίδες τοῦ ἐποπτεύσαντος τὴν ἀποκατάσταση ἀκαδημαϊκοῦ - γλύπτη κ. Γιάννη Παππά.

Τὸ δεύτερο, τὸ τῆς στέγασης τῆς βιβλιοθήκης, λόγῳ συσχέτισίς του μὲ τὴν ἀποπεράτωση τοῦ ἀπὸ μακροῦ ὑπὸ κατασκευὴν κτιρίου στέγασης τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, παρέμεινε σὲ ἐκκρεμότητα μὲ ὑπόσχεση προσεχοῦς προσωρινῆς ρύθμισίς του.

Τὸ τρίτο, καὶ κατ' ἐξοχὴν — θεωρῶ — σπουδαῖο, πρόβλημα, ἡ μόνιμη στέγαση ὄλων τῶν Κέντρων, ξεκίνησε ἐφέτος μὲ πολὺ ἐνθαρρυντικὰς ὑποσχέσεις τῶν ἀρμοδίων γιὰ παραχώρηση ἀπὸ τὸ κράτος ὑποδειχθέντος ἀπὸ ἐμᾶς μεγάλου οἰκοπέδου σὲ ἀρίστη θέσῃ κειμένου, στὴν ἐγγὺς περιφέρεια τῆς πρωτεύουσας. Ἡ μέχρι τώρα γραφειοκρατικὴ δρομολόγησις τοῦ αἰτήματός μας ἐπιτρέπει αἰσιοδοξία. Καθένας δὲ διαισθάνεται ὅτι, ἂν παραχωρηθῆι τὸ οἰκοπέδο, γρήγορα θὰ ὑπάρξει ὁ γενναιοδωρος δωρητής, πὺν θὰ χρηματοδοτήσῃ τὴν οἰκοδόμησις καὶ τὸν ἐξοπλισμὸ τῆς οἰκοδομῆς, ἐγγράφων ἀνεξίτηλα τὸ ὄνομά του στὴ χρυσὴ δέλτο τῶν μεγάλων ἀοιδίμων ἐθνικῶν εὐεργετῶν. Οἱ δωρητὲς τῆς Ἀκαδημίας, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοσις, δὲν ἔλειψαν κι ἐφέτος.

Ὡς ἄλλο, τ ρ ί τ ο κατὰ σειρὰν πρόβλημα, ἕως σημασίας μὲ τὰ προηγούμενα, εἶχε ἐπισημανθῆι τὸ τοῦ διοικητικοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ τῆς ἐν γένει κοινωνικῆς προσαρμογῆς τῆς Ἀκαδημίας.

Εἶναι ἀδιανόητο νὰ διοικεῖται σήμερα ἓνα ἴδρυμα μὲ ὄργανισμὸ θεσπισθέντα πρὸ ἐξήντα καὶ πλέον χρόνων, στὸν ὁποῖο οἱ ὅσες λίγες ἐπενέχθησαν βραδύτερα τροποποιήσεις κάθε ἄλλο παρὰ οἱ ἀρμόζουσες ὑπῆρξαν, ὡς μὴ ὑπαγορευθεῖσες ἀπὸ τὴ Σύγκλητο τῆς Ἀκαδημίας καὶ μὲ ἀμεροληψία. Κατὰ κοινὴ ὁμολογία ἐπιβάλλεται ἐκσυγχρονισμὸς του, πρὸς ἀναδιάρθρωσις τῆς διοικητικῆς καὶ οἰκονομικῆς του ὑπηρεσίας, ἔπειτα ἀπὸ εἰσήγησις τῆς Συγκλήτου τῆς Ἀκαδημίας καί, ὅπως ἴσως, μὲ τελικὴ συγκατάθεσίς της.

Ὡς πρὸς τὴν ἀνάγκη κοινωνικῆς προσαρμογῆς τῆς Ἀκαδημίας, πὺν ἀναμφισβητήτως ἀποτελεῖ αἴτημα μεγάλων ὁμάδων τοῦ λαοῦ μας, πρόκειται σίγουρα περὶ ζωτικοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖο ὁμως — ἐπιβάλλεται νὰ ἀντιληχθῆι — πάντοτε ἀντιμετωπίσθη ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία μὲ τὴν ἐπιβαλλόμενη ὑπευθυνότητα, ὅπως ἐνκρινῶς ἀνέπτυξε πρὸ ἡμερῶν ἀπὸ τὸ ἴδιο βῆμα ὁ κ. Γενικὸς Γραμματεὺς κατὰ τὸν ἀπολο-

γισμὸ τοῦ ἔτους, ἀναφερθεῖς πειστικά στὸ ὀρθὸ πνεῦμα τοῦ μέτρου καὶ στὴν ὀρθότητα τοῦ συντηρητικῶς προοδευτικοῦ στοχασμοῦ σὲ καθεμιὰ κοινωνικὴ δράση. Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος πολλὰς ὑπῆρξαν οἱ φιλοκοινωνικὲς πρωτοβουλίες τῆς Ἀκαδημίας γιὰ καυστικὰ ἐθνικοκοινωνικὰ προβλήματα ὅπως τὸ Μακεδονικόν, τὸ Κυπριακόν, τὸ Βορειοηπειρωτικόν, τὸ δημογραφικόν, τὸ περιβαλλοντικόν, τὸ AIDS, τὸ γλωσσικόν, τὸ μεταλλευτικόν κτλ. Ἀπ' αὐτὰ σκόπιμο εἶναι νὰ ἐπισημάνω ἰδίως τὸ γλωσσικόν, γιὰ τὸ ὁποῖο, μὲ πρωτοβουλία καὶ συστηματικὴ συνεργασία Ὑπουργείου Παιδείας (κ. Τρίτσης), Ἀκαδημίας (κ. Τρουπάνης καὶ Δεσποτόπουλος) καὶ ἐκλεκτῶν εἰδικῶν, ἐμελετήθη τὸ θέμα ἐμπεριστατωμένως καὶ προέκυψαν σαφεῖς ὑποδείξεις, πὺν ἐλπίζομε νὰ ὕλοποιηθοῦν ἐπ' ἀγαθῶ τῆς παιδείας μας καὶ τοῦ ἔθνους. Ὡστόσο ἐμμένω στὴν καὶ πέρυσι ἀναπτυχθεῖσα ὑπόδειξή μου, ὅτι ἐνδείκνυται τὸ Ἰδρυμά μας νὰ προωθήσει μὲ τὸ ρυθμὸ τοῦ μέτρου, χωρὶς καθυστέρηση, τὰ παρακάτω τρία αἰτήματα τῆς κοινῆς γνώμης.

Πρῶτον, τὴν προκήρυξη πολλῶν ἐδρῶν τόσο διὰ τακτικά, ὅσο καὶ δι' ἀντεπιστέλλοντα μέλη ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς καὶ ἀλλοδαπῆς, σ' ὅλες τὶς τάξεις του.

Δεύτερον, τὴ συμπλήρωση τούτων, κατὰ πλειοψηφία, μὲ νεώτερους ὄριμους ἐπιστήμονες πὺν διακονοῦν κλάδους ἐπίκαιρου ἐνδιαφέροντος ἀπὸ ἐπιστημονικὴ καὶ κοινωνικὴ ἔποψη.

Εὐλόγως διὰ τῶν δύο παραπάνω μέτρων θὰ ἐνδυναμωθεῖ τὸ ἐπιστημονικὸ δυναμικὸ τῆς Ἀκαδημίας, τὸ Ἰδρυμα θ' ἀκτινοβολήσῃ ἐντονότερα στὸν διεθνή ὀρίζοντα καὶ θὰ ἰσχυροποιηθεῖ ὁ δεσμὸς μεταξὺ τῆς Ἀκαδημίας καὶ τῶν νέων μας, πὺν προφανῶς εἶναι παράγων, ἄνευ τοῦ ὁποῖου οὐδέν, γιὰ μελλοντικὴ εὐδόκιμη δημιουργία πρὸς πᾶσα κατεύθυνση.

Καὶ τρίτον, τὴν προβολὴ τοῦ πολύπλευρου ἔργου τῆς Ἀκαδημίας διὰ τῶν μέσων ἐνημέρωσης, τὰ ὁποῖα καίρια συντελοῦν στὴ διαφώτιση τοῦ κοινοῦ.

Ὡς τεταρτος, ἐπίσης πρωταρχικῆς σημασίας, στόχος εἶχε τεθεῖ πρὸ ἔτους ἢ κάλυψη τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων δικαίων αἰτημάτων καὶ ἀναγκῶν τῶν ἐρευνητικῶν μας Κέντρων.

Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι, παρὰ τὶς ἐντατικὲς προσπάθειες τῆς Συγκλήτου καὶ τῶν συνδικαλιστικῶν τῶν ὀργάνων, πολὺ λίγα ἐπετεύχθησαν κατὰ τὴ διάρκειά τῆς προεδρικῆς μου θητείας. Παραμένουν, ἐπομένως, πρὸς ἀντιμετώπιση:

Πρῶτον, ἡ βαθμολογικὴ καὶ μισθολογικὴ τακτοποίηση τοῦ ἐρευνητικοῦ προσωπικοῦ τους, μὲ ἐνταξί του στὸ νομικὸ καθεστῶς, τὸ ὁποῖο ἰσχύει γιὰ τὸ ἐπιστημονικὸ διδακτικὸ καὶ ἐρευνητικὸ προσωπικὸ τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων καὶ ἐρευνητικῶν Ἰνστιτούτων τῆς χώρας μας.

Χωρὶς αὐτὴ εἶναι μαθηματικῶς βέβαιο ὅτι θὰ συνεχισθεῖ ἡ ἀπογύμνωσή τους

σὲ στελέχη. Καὶ πράγμα ἐξοφθάλμως ἀπαράδεκτο, τὸ ἠθικὸ τους θὰ παραμείνει ἀδίκως ἀνικανοποίητο.

Ἐλπίζω ὅτι ἡ μὲ συστηματικὲς προσπάθειες κατὰ τὸ τρέχον ἔτος δρομολογημένη πλέον ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ὀρθὴ νομοθετικὴ ρύθμιση γρήγορα θὰ λάβει σάρκα καὶ ὄσῳ.

Δεύτερον, ἡ ἐξασφάλιση ἐπαρκoῦς χρηματοδότησης τῶν Κέντρων πρὸς ἔκδοση τοῦ παρὰ πᾶσαν ἀντιξοότητα ἱκανοποιητικὰ συνεχιζόμενου ἐρευνητικοῦ τους ἔργου, ἀγορὰ ἐπιστημονικῶν βιβλίων, περιοδικῶν καὶ ἐπετηρίδων, συμμετοχὴ τοῦ προσωπικοῦ τους σὲ συνέδρια, εὐδὼση ἐπιστημονικῶν ἀποστολῶν κτλ.

Καὶ τρίτον, ἡ πλήρωση τῶν πολλῶν κενῶν θέσεων τοῦ ἐρευνητικοῦ καὶ διοικητικοῦ προσωπικοῦ τῶν Κέντρων καὶ ἡ δημιουργία νέων, οἱ ὁποῖες ἐπιβάλλεται νὰ συμπληρωθοῦν μ' αὐστηρὴ ἐπιλογή.

Δικαιολογεῖται νὰ προβλέπει κανεὶς ὅτι, ἂν ἱκανοποιηθοῦν τὰ παραπάνω ἐπιτακτικὰ αἰτήματα, τὰ Κέντρα θὰ ἐργασθοῦν μὲ πιὸ πειθαρχημένη ἀπὸ τὴν τωρινὴ λειτουργικότητα καὶ θ' ἀποδώσουν, ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τῶν Ἀκαδημαϊκῶν καὶ τῶν Διευθυντῶν τους, πολὺ περισσότερο.

Θεωρῶ σκόπιμο νὰ κλείσω τὴν ἀπολογιστικὴ ἀναφορὰ μου στὰ τῆς Προεδρίας μου μὲ μία διαπίστωση καὶ μία ὑπόδειξη, οἱ ὁποῖες ἀπορρέουν ἐκ τῆς ἀπ' αὐτὴν ἐμπειρίας.

Ἴδου ἡ διαπίστωση: Ἡ Προεδρία τῆς Ἀκαδημίας ἐπιφέρει στὸ φορέα τῆς μεγάλης ἠθικῆς ἱκανοποίησης καὶ σημαντικὲς τιμές, ἐπίσης ὁμως, καὶ βαριὲς ὑποχρεώσεις, διλήμματα, παρεξηγήσεις, συγκρούσεις καὶ λύπες. Ἐναντι ὅλων αὐτῶν πρέπει νὰ τοποθετεῖται οὗτος μὲ εὐρὸν πνεῦμα ἠθικοκοινωνικῆς ὑπευθυνότητας, ἀγαθότητας καὶ θυσίας, ὅπως ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὴν περιωπὴ τοῦ ἀξιώματος.

Καὶ ἰδου ἡ ὑπόδειξη, τὴν ὁποία κατὰ λέξη εἶχα κάνει καὶ πέρυσι, ἀναλαμβάνων τὰ Προεδρικὰ καθήκοντα:

«Ἄν κατὰ τὸ 1989 ὑπάρξει ἡ πρόπουσα προσπέλαση πρὸς τὴν Ἀκαδημία ἀπὸ τὸ εὐρὸν κοινὸ καὶ τοὺς ἐθνικοὺς εὐεργέτες ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀπὸ τὴν πολιτεία, κυρίως, ἀφ' ἐτέρον, θὰ ἔχομε χωρὶς ἄλλο αἴσιο μέλλον».

Εἶναι τώρα ἡ στιγμή τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν νέων ἀρχῶν τῆς Ἀκαδημίας. Ἀγαπητὲ συνάδελφε κ. Σόλων Κυδωνιάτη.

Σᾶς παρακαλῶ νὰ προσέλθετε ὅπως, κατὰ τὴν παράδοση, σᾶς περιβάλω μὲ τὸ μέγα διάσημο τῆς Ἀκαδημίας καὶ καταλάβετε τὸν προεδρικὸ θῶκο.

Καὶ σᾶς, ἀγαπητὲ Ἀντιπρόεδρε κ. Γεώργιε Βλάχο, ὅπως καταλάβετε τὴ θέση σας στὸ Προεδρεῖο, μὲ μεγάλη ἐμπιστοσύνη στὶς ἱκανότητες καὶ προθέσεις σας. Σᾶς εὐχομαι καλὴ ἐπιτυχία.